

4. Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності» з урахуванням змін і доповнень станом на 23.11.2018.
5. Кудрявцев О. Закон 1817 – зброя проти будівельних афер. *Вісник Держархбудінспекції України*. 2017, № 2. с. 8-9.
6. Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII «Про оцінку впливу на довкілля».
7. Закон України від 22.06.2017 № 2118-VIII «Про енергетичну ефективність будівель».
8. Реформування дозвільної системи у сфері будівництва як засіб ефективної боротьби з незаконними забудовами. *Вісник Держархбудінспекції України*. 2017, № 1. с. 11-13.
9. Практичні рекомендації інформаційно-методичного семінару з питань реалізації змін до містобудівного законодавства. *Вісник Держархбудінспекції України*. 2017, №4. с. 30-31.
10. Теорія та практика застосування контрактів FIDIC. *Вісник Держархбудінспекції України*. 2017, № 1. с. 44-46.
11. Договірні відносини у будівництві. *Ціноутворення у будівництві*. 2016. №1. с. 35-44.
12. Типові форми контрактів FIDIC: міжнародний досвід організації будівництва. *Вісник Держархбудінспекції України*. 2016, № 6. с. 47-48.
13. Добровільна сертифікація персоналу як механізм підвищення якості робіт і послуг у будівництві. *Вісник Держархбудінспекції України*. 2017, № 1. с. 42-43.
14. Гольтерова Т.А., Обухова Н.В. Вплив інновацій на зміст організаційно-технологічного проектування в будівництві. *Науковий вісник будівництва*. ХНУБА, ХОТВ АБУ, 2017. вип. 88/2.

Гольтерова Т.А., Обухова Н.В., Масс Е.Н. ОСОБЕННОСТИ ТЕХНИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ СТРОИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ ЕВРОПЕЙСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ. Интеграция экономики Украины в экономику развитых европейских стран требует единых подходов к вопросам технического регулирования строительной деятельности. В статье авторы обращают внимание на отдельные вопросы технического регламента в строительстве Украины.

Ключевые слова: технический регламент; разрешительная система; субъекты градостроительной деятельности; техническое регулирование; класс последствий (ответственности); договорные отношения; типовые формы контрактов FIDIC; сертификат; профессиональная квалификация; система лицензирования; требования к объектам строительства; экспертиза проекта строительства; принятия в эксплуатацию.

Golterova T.A., Obukhova N.V., Mass E.N. FEATURES OF TECHNICAL REGULATION OF BUILDING ACTIVITIES IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION. Integration of the Ukrainian economy into the economy of developed European countries requires unified approaches to the issues of technical regulation of construction activities. In the article, the authors pay attention to separate issues of the technical regulations in the construction of Ukraine.

Key words: technical regulations; permit system; subjects of city-planning activity; technical regulation; class of consequences (responsibility); contractual relations; standard forms of FIDIC contracts; certificate; professional qualification; licensing system; requirements for construction objects; examination of the construction project; acceptance into operation.

DOI: 10.29295/2311-7257-2019-97-3-154-158
УДК 69.005

Нестеренко О. В., Онищенко Н. Г., Самохвалова А. І.

Харківський національний університет будівництва та архітектури
(вул. Сумська, 40, м. Харків, 61002, Україна; e-mail: helennester1972@gmail.com,
onishchenkonata33@gmail.com, samohvalova_anya@mail.ua; orcid.org/0000-0002-5113-20099,
orcid.org/0000-0002-0551-8429, orcid.org/0000-0001-5948-8408)

РИЗИКИ В БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ

Стаття присвячена дослідженню небезпечних факторів, ризиків, які діють на людину у процесі виробництва та зі сторони системи управління з охорони праці (СУОП). В роботі розглянуто алгоритм з ризикоорієнтованого підходу та прийняття рішень в будівельній галузі з організації та управління СУОП відповідно до основних міжнародних стандартів, щодо забезпечення контролю, аудиту, моніторингу, стимулювання охорони праці на підприємствах.

Ключові слова: ризик, охорона праці, система управління охороною праці, моніторинг, менеджмент, аудит.

Вступ. Сучасне виробництво вимагає щоб охорона праці базувалася на науково-технічній основі для вирішення

ризиків з управління небезпечними факторами, тобто вивченні з різних сторін людини та процесів у роботі з точки зору

психології, соціології, права, естетики, ергономіки, інженерії, фізіології та ін.

Процес управління ризиками характеризує систематичне застосування управління в діяльності відділу з охорони праці, спілкування з робітниками також консультування, проведення аналізу, моніторингу, профілактичних заходів та оцінки ризиків і інш. [1].

Важливе значення мають перевірки, план управління ризиками, враховуючи зовнішній та внутрішній контекст організації [2].

Метою даної роботи є дослідження небезпечних факторів, ризиків, які діють на людину в процесі виробництва зі сторони управління з охорони праці на підприємствах відповідно до міжнародних стандартів.

Для досягнення поставленої мети в роботі сформульовані наступні завдання:

- розглянути та проаналізувати існуючі нормативні документи для ризикоорієнтованої СУОП;
- проаналізувати обов'язки керівників, фахівців з ризик-менеджменту, керівників підрозділів, робіт, виконавців робіт під час навчання з управління ризиками на підприємстві.

Матеріали і методи досліджень. Сьогодні у галузі будівництва формується систематична база з ризикоорієнтованого підходу та цілей, які пов'язані з вирішенням економічних, соціальних, правових та інших завдань та аспектів з формування у системі управління охорони праці, таких як менеджмент.

Першим міжнародним документом з ризик-менеджменту став розроблений у 2002 р. Міжнародною організацією зі стандартизації спільно з Міжнародною електротехнічною комісією стандарт ISO/IEC Керівництво 73 «Ризик-менеджмент – Словник – Керівництво для використання у стандартах» Guide 73 «Risk Management – Vocabulary – Guidelines for use in standards»). Стандарт управління ризиками Федерації європейських асоціацій ризик-менеджерів FERMA) 2002 р. розглядає ризик-менеджмент як центральну частину стратегічного управління

організацією, завданням якого є ідентифікація ризиків і управління ними. [3 – 4].

Організація може використовувати різні методи для оцінювання ризиків в галузі та різні стратегії управління ними.

Відомо, що інструментами працеохоронної політики є: соціально-психологічні методи (виховання, навчання, системні вимоги до управлінського персоналу); економічні важелі (премії, пільги, доплати, страховий тариф, штрафи, компенсації, відшкодування та ін.); правова відповідальність (адміністративна, дисциплінарна, матеріальна, кримінальна).

Зараз на підприємствах для поліпшення умов праці в процесі трудової діяльності людини використовують міжнародний стандарт ISO 45001-2018 «Системи менеджменту охорони здоров'я та безпеки праці. Вимоги та рекомендації щодо застосування.», а також розроблений алгоритм з вивчення ризиків. [5,11]. Крім того для ризикоорієнтованої СУОП існують нормативні документи представлені на рис. 1.

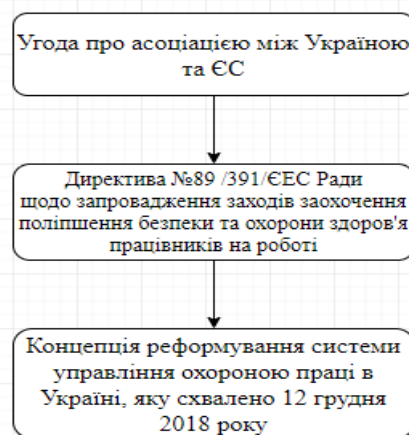

Рис. 1. База документів з ризикоорієнтованого підходу

Для обрання критеріїв по розрахунку ризиків: показники шкідливих та небезпечних факторів, які не перевищують встановлених гігієнічних норм, а у економічному виразі – мінімум збитків від захворюваності та тимчасової виробничо зумовленої непрацездатності, що забезпечується витратами на охорону праці у законодавчо встановлених межах та фінансуванням працеохоронних та екологічних заходів на підприємствах, відповідно до нормативних документів, пропонується

комплексний підхід до перебудови та вдосконалення СУОП на основі управління ризиками (рис. 2). [6-16].

Рис. 2. Комплексний підхід СУОП на підприємстві

Управління охороною праці й ризиком на підприємстві здійснюють:

- у цілому по підприємству – директор (роботодавець) і його заступники;
- у підрозділах – їх керівники.

Під час навчання з управління ризиками на кожному підприємстві у кожного керівника, фахівця з ризик-менеджменту, керівника підрозділів, робіт, виконавця робіт є свої обов'язки, які вони повинні виконувати. Так, керівники підприємства та їхні заступники повинні опанувати такі вміння та навички: видавати розпорядження і завдання щодо коригувальних, запобіжних дій у керуванні ризиками, чітко розуміти ієрархію запобіжних дій; застосовувати методи керування ризиками; застосовувати системне мислення на основі ризикоорієнтованого підходу; керувати аудитом як частиною менеджменту.

Фахівці з ризик-менеджменту мають вміння: розпізнавати види ризиків; розуміти методологію, інструменти, методи керування ризиками; формувати ризикоорієнтоване мислення; проводити аудит.

Керівники підрозділів, робіт повинні: своєчасно ідентифікувати ризики й виконувати відповідні коригувальні та запобіжні дії щодо керування ризиками, розуміти ієрархію запобіжних дій; системно мислити на основі ризикоорієнтованого підходу; використовувати карти реєстру ризику (пам'ятки ризиків робочого місця) під час виробничих процесів і навчального процесу як інструмент безпечного робочого місця.

Виконавці робіт повинні: знати карту реєстру ризику (пам'ятку ризиків робочого місця); своєчасно ідентифікувати ризики й інформувати про них керівника робіт.

За результатами прогнозування керівництвом підприємства та підрозділів складаються цільові програми необхідних заходів щодо зменшення ризику травматизму, профзахворювань, поліпшення умов праці (зниження запиленості, загазованості, шуму, вібрацій, оптимізації мікроклімату та ін.).

З різних сторін впливають фактори ризиків у будівельній галузі, наприклад, під час складання договору при робочому проектуванні підрядники не помічають помилки проектувальників, а після укладення договору повідомляють про те, що необхідно укласти додаткові угоди про збільшення договірної ціни. Для зменшення зазначеного технічного ризику замовнику необхідно проводити контроль проектної та робочої документації.

Ризик збільшення тривалості будівництва (в межах ризик припинення будівництва) часто викликається відсутністю кваліфікованих кадрів і відповідної будівельної техніки, недостатнім фінансуванням, недостатню освоєнням технологій, слабкою організацією робіт і т.п.

Фінансові ризики викликаються, в першу чергу, можливими втратами при порушенні договорів довгострокового кредитування та інших банківських договорів. Ці ризики тісно пов'язані з розглянутими вище ризиками подовження термінів і подорожчання будівництва та є в основному вторинними.

Не менш важливими для інвестора є ризики періоду освоєння та експлуатації побудованого об'єкта. Тут можуть впливати такі фактори, як ризик затримки періоду освоєння потужності, ризик недосягнення проектних показників, ризик перевищення запланованих експлуатаційних витрат.

Управління безпекою праці включає найрізноманітніші рішення проблеми, рівень яких залежить від таких факторів, як вирішення базового ризику, моніторинг підприємства, фаза процесу вирішення

проблеми, рівень гостроти проблеми, який потрібно знизити.

Пропонується розглянути алгоритм з контролю комплексного ризикорієнтованого підходу (рис. 3). Щоб на кожному підприємстві був призначений спеціаліст з охорони праці та діяла система управління охороною праці, проводилась системна робота з виявлення та ліквідації ризиків у виробничих процесах.

Для підвищення рівня безпеки праці на підприємствах необхідно проводити профілактичні заходи для зниження ризиків [12].

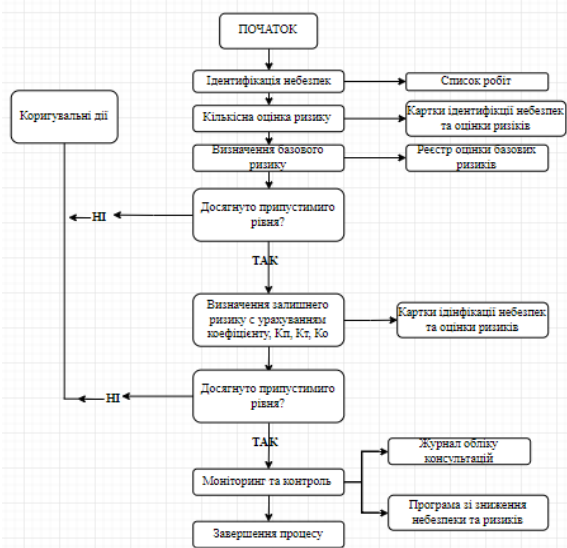

Рис. 3. Алгоритм передбачення, ідентифікації, уникнення та мінімізації ризиків

Висновки. Втілення ризикорієнтованого підходу потребує нових виробничих технологій і реструктуризації системи управління, його функцій.

Зважаючи на євроінтеграційні прагнення нашої держави, відповідним державним органам варто активізувати приведення нашого законодавства з охорони праці у відповідність до норм та стандартів, що діють у країнах Європейського Союзу (ЄС).

ЛІТЕРАТУРА:

1. ISO 31000, Risk management. Principles and guidelines. Управление рисками – Руководство. URL: [https://pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-31000-2018-\(rus\).pdf](https://pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-31000-2018-(rus).pdf)
2. International Organization for Standardization. International Standard ISO 31000: 2009

3. Riskmanagement–Principlesandguidelines URL: <https://www.iso.org/standard/43170.html>.
3. Risk Management Standard: AIRMIC, ALARM, IRM: 2002. URL: http://www.theirm.org/publications/documents/Risk_Management_Standard_030820.pdf.
4. International Organization for Standardization. International Standard “ISO Guide 73:2009 Riskmanagement–Vocabulary” URL: <https://www.iso.org/standard/44651.html>.
5. ISO 45001-2018. «Системи менеджменту охорони здоров'я та безпеки праці. Вимоги та рекомендації щодо застосування» URL: <https://pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-45001-2018-%28rus%29.pdf>
6. Атаманчук П. С., Мендерецький В. В., Панчук О. П., Білий О. П. Охорона праці в галузі: навч. посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 322 с.
7. Грибан В. Г., Глуховері В. А. Забезпечення охорони праці та особистої безпеки в Національній поліції України: навч. посібник. Дніпро: Дніпропетр. державн. універс. внутр. справ: Ліра ЛТД, 2017. 212 с.
8. Хилько М. І. Екологічна безпека України: Навчальний посібник. К., 2017. 247 с.
9. Кириленко О.П., Толуб'яко В.С. Соціальне страхування; підручник. Економ. Думка, ТНЕУ. 2016. 516 с.
10. Безпечне енергетичне майбутнє. Науково-виробничий журнал. Охорона праці. 2019. № 7 (301). с. 12-20.
11. ISO 45001:2018 в Україні. Науково-виробничий журнал. Охорона праці. 2018. № 8 (290). с. 4-6
12. Нестеренко О. В., Клевцова Л. Г., Чернишенко Г.О. Запобігання травматизму у будівельній галузі. Науковий вісник будівництва. Харків: ХНУБА, ХОТВ АБУ. 2018. Т. 94. № 4. с. 221-225.
13. Клевцова Л. Г., Чернишенко Г.О., Нестеренко О. В. Приняті рішення ресурсозбережний, безпеки труда на підприємствах стройиндустрии. Науковий вісник будівництва. ХНУБА. 2016. Том 86. № 4. с. 286-289.
14. Клевцова Л. Г., Нестеренко О. В., Косенко Н.О. Сучасні підходи до оцінки професійних ризиків у будівництві. Науковий вісник будівництва. Х.: ХНУБА, ХОТВ АБУ. 2015. Вип. 81. № 3. с. 205-208.
15. Карлова О. А. Особливості та потенційні можливості розвитку житлового будівництва в регіонах України. Економіка будівництва і міського господарства. 2013. т. 9. № 4. с. 329- 334.
16. Коренюк П. І., Чекалова Н. Е. Держава в світі глобалізаційних процесів. Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Стратегічно-інноваційний розвиток суб'єктів економічної системи в умовах глобалізації». 16-18 листопада 2016 р., м.

Кременчук. URL: <https://drive.google.com/file/d/0B55milhxiziUc0dFZ290N-2FqeDA/view>.

Нестеренко О.В., Онищенко Н. Г., Самохвалова А. И. РИСКИ В СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ. Статья посвящена исследованию опасных факторов, рисков, действующих на человека в процессе производства, со стороны системы управления по охране труда (СУОТ). В работе рассмотрен алгоритм с рискоориентированного подхода и принятия решений в строительной отрасли по организации и управлению СУОТ. Рассмотрены основные международные документы по обеспечению контроля, аудита, мониторинга, стимулирование охраны труда на предприятиях.

Ключевые слова: риск, охрана труда, система управления охраной труда, мониторинг, менеджмент, аудит.

Nesterenko O., Onishchenko N., Samokhvalova A. RISKS IN THE BUILDING INDUSTRY. The article to the study of hazardous factors, risks that affect a person in the production process, from the side of the Occupational Safety and Health Administration (OSHA) is devoted. The paper deals with the algorithm of risk-oriented approach and decision-making in the construction industry for the organization and management of OSHA. The main international documents on control, audit, monitoring, promotion of occupational safety at enterprises are considered. **Keywords:** risk, occupational safety, occupational health and safety management system, monitoring, management, audit.